

NÂNG CAO NĂNG LỰC THÍCH ỨNG VỚI MÔI TRƯỜNG ĐƠN VỊ CƠ SỞ CHO HỌC VIÊN TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGUYỄN HUỆ HIỆN NAY

Dương Đức Tài, Vũ Ngọc Anh, Lê Thái Huy Hoàng
Tiểu đoàn 1, Trường Đại học Nguyễn Huệ

Tóm tắt: Nâng cao năng lực thích ứng với môi trường đơn vị cơ sở cho học viên Trường Đại học Nguyễn Huệ là yêu cầu quan trọng nhằm đáp ứng nhiệm vụ xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam trong tình hình mới. Bài viết làm rõ cơ sở lý luận về năng lực thích ứng của học viên; phân tích thực trạng công tác nâng cao năng lực thích ứng trong quá trình đào tạo hiện nay. Trên cơ sở đó, bài viết chỉ ra những hạn chế, nguyên nhân và đề xuất một số giải pháp chủ yếu, tập trung vào nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các chủ thể giáo dục; đổi mới nội dung, phương pháp đào tạo theo hướng sát thực tiễn đơn vị cơ sở; phát huy vai trò tự học, tự rèn của học viên; tăng cường phối hợp giữa nhà trường và đơn vị cơ sở. Kết quả nghiên cứu góp phần nâng cao chất lượng đào tạo sĩ quan, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong tình hình mới.

Từ khóa: Năng lực thích ứng; đơn vị cơ sở; học viên; Trường Đại học Nguyễn Huệ.

ENHANCING ADAPTIVE CAPACITY TO THE GRASSROOTS UNIT ENVIRONMENT AMONG CADETS AT NGUYEN HUE UNIVERSITY TODAY

Abstract: Enhancing adaptive capacity to the grassroots unit environment among cadets at Nguyen Hue University is an important requirement to meet the tasks of building the Vietnam People's Army in the new situation. This paper clarifies the theoretical foundations of cadets' adaptive capacity and analyzes the current situation of efforts to enhance this capacity in today's training process. On that basis, it identifies limitations and their causes, and proposes several key solutions, focusing on: raising awareness and responsibility among educational stakeholders; innovating training content and methods in a manner closely aligned with grassroots unit realities; promoting cadets' self-study and self-discipline; and strengthening coordination between the university and grassroots units. The findings contribute to improving the quality of officer training, meeting mission requirements in the new context.

Keywords: adaptive capacity; grassroots units; cadets; Nguyen Hue University.

Nhận bài: 27.12.2025

Phản biện: 19.01.2026

Duyệt đăng: 24.01.2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong điều kiện hiện nay, sự nghiệp xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam “tinh, gọn, mạnh”, tiến lên hiện đại đặt ra những yêu cầu ngày càng cao đối với chất lượng đội ngũ sĩ quan tương lai. Sau khi ra trường, học viên Trường Đại học Nguyễn Huệ chủ yếu được phân công về công tác tại các đơn vị cơ sở, nơi trực tiếp thực hiện nhiệm vụ huấn luyện, sẵn sàng chiến đấu, xây dựng chính quy và quản lý bộ đội. Thực tiễn cho thấy, bên cạnh trình độ chuyên môn, nghiệp vụ, năng lực thích ứng với môi trường đơn vị cơ sở có ý nghĩa quyết định đối với hiệu quả thực hiện chức trách, nhiệm vụ của người sĩ quan trẻ.

Tuy nhiên, môi trường đơn vị cơ sở hiện nay có nhiều đặc điểm mới: nhiệm vụ đa dạng, yêu cầu cao về tính kỷ luật, cường độ công tác lớn, điều kiện sinh hoạt còn khó khăn; trong khi đó, một bộ phận học viên sau khi ra trường còn lúng túng, chậm thích nghi, chưa phát huy đầy đủ vai trò, trách nhiệm của người cán bộ chỉ huy, quản lý bộ đội. Điều đó đặt ra yêu cầu phải nghiên cứu, đề xuất các giải pháp nhằm nâng cao năng lực thích ứng với môi trường đơn vị cơ sở cho học viên ngay trong quá trình đào tạo ở Trường Đại học Nguyễn Huệ hiện nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở lý luận về nâng cao năng lực thích ứng với môi trường đơn vị cơ sở cho học viên Trường Đại học Nguyễn Huệ

Trong khoa học giáo dục và khoa học quân sự, năng lực được hiểu là tổng hợp các thuộc tính tâm lý, xã hội của con người, cho phép cá nhân thực hiện có hiệu quả một loại hoạt động nhất định trong những điều kiện cụ thể. Đối với học viên Trường Đại học Nguyễn Huệ, năng lực thích ứng với môi trường đơn vị cơ sở không chỉ là khả năng hòa nhập đơn thuần với điều kiện sinh hoạt, công tác sau khi ra trường, mà là khả năng nhanh chóng làm chủ môi trường quân sự cơ sở, thực hiện tốt chức trách, nhiệm vụ của người sĩ quan chỉ huy, quản lý bộ đội trong những điều kiện cụ thể, thường xuyên biến đổi.

Theo đó, năng lực thích ứng với môi trường đơn vị cơ sở của học viên Trường Đại học Nguyễn Huệ có thể được hiểu là tổng hợp các phẩm chất chính trị, đạo đức, kiến thức quân sự, kỹ năng chỉ huy, quản lý, phương pháp công tác và kinh nghiệm thực tiễn, cho phép học viên chủ động, linh hoạt và hiệu quả trong việc giải quyết các nhiệm vụ huấn luyện, sẵn sàng chiến đấu, xây dựng chính quy, quản lý bộ đội tại đơn vị cơ sở sau khi tốt nghiệp.

Xét về cấu trúc, năng lực thích ứng với môi trường đơn vị cơ sở của học viên bao gồm các thành tố cơ bản sau:

Thứ nhất, bản lĩnh chính trị và phẩm chất đạo đức quân nhân, thể hiện ở lập trường tư tưởng vững vàng, ý thức tổ chức kỷ luật nghiêm, tinh thần trách nhiệm cao và thái độ đúng đắn trong thực hiện nhiệm vụ. Đây là nền tảng quyết định để học viên đứng vững trước những khó khăn, thách thức của môi trường đơn vị cơ sở.

Thứ hai, tri thức và năng lực nhận thức thực tiễn, bao gồm hiểu biết về chức trách, nhiệm vụ của người sĩ quan ở đơn vị cơ sở; nắm vững đặc điểm tổ chức, hoạt động của đơn vị; am hiểu tâm lý bộ đội và các mối quan hệ công tác trong môi trường quân sự.

Thứ ba, kỹ năng chỉ huy, quản lý và tổ chức hoạt động, thể hiện ở khả năng điều hành huấn luyện, quản lý bộ đội, tổ chức sinh hoạt, xử lý các tình huống nảy sinh trong thực tiễn công tác.

Thứ tư, phẩm chất tâm lý và khả năng tự điều chỉnh, bao gồm khả năng chịu áp lực, thích nghi với cường độ công tác cao, điều kiện sinh hoạt khó khăn, cũng như năng lực tự học, tự rèn để hoàn thiện bản thân.

Về đặc điểm, năng lực thích ứng với môi trường đơn vị cơ sở của học viên Trường Đại học Nguyễn Huệ mang tính tổng hợp, thực tiễn và phát triển. Năng lực này không hình thành một cách tự phát, mà là kết quả của quá trình giáo dục, đào tạo, rèn luyện có mục tiêu, có tổ chức trong nhà trường quân đội, đồng thời tiếp tục được củng cố, hoàn thiện trong thực tiễn công tác tại đơn vị cơ sở.

2.2. Thực trạng nâng cao năng lực thích ứng với môi trường đơn vị cơ sở cho học viên Trường Đại học Nguyễn Huệ hiện nay

Trong những năm gần đây, quán triệt sâu sắc các nghị quyết, chỉ thị của Quân ủy Trung ương, Bộ Quốc phòng về đổi mới căn bản, toàn diện công tác giáo dục, đào tạo trong Quân đội, Trường Đại học Nguyễn Huệ đã có nhiều chủ trương, biện pháp tích cực nhằm nâng cao năng lực thích ứng với môi trường đơn vị cơ sở cho học viên. Nhận thức của các cấp ủy, chỉ huy, đội ngũ giảng viên và cán bộ quản lý học viên về vai trò, ý nghĩa của vấn đề này từng bước được nâng lên, tạo cơ sở thuận lợi cho việc tổ chức thực hiện trong thực tiễn đào tạo.

Về nội dung đào tạo, nhà trường đã chú trọng lồng ghép các yêu cầu về năng lực thích ứng với môi trường đơn vị cơ sở vào chương trình, kế hoạch huấn luyện; từng bước tăng cường các nội dung gắn với chức trách, nhiệm vụ của sĩ quan ở đơn vị cơ sở, nhất là các nội dung liên quan đến công tác quản lý

bộ đội, xây dựng nền nếp chính quy, chấp hành kỷ luật và xử lý các mối quan hệ công tác trong môi trường quân sự. Thông qua đó, học viên được trang bị những tri thức cơ bản, tạo nền tảng ban đầu cho quá trình thích ứng sau khi ra trường.

Trong tổ chức rèn luyện, nhà trường đã quan tâm phát huy vai trò của môi trường sư phạm quân sự trong việc hình thành tác phong, phương pháp công tác cho học viên. Việc duy trì nghiêm chế độ ngày, tuần; tổ chức sinh hoạt tập thể; thực hiện các hoạt động huấn luyện, rèn luyện trong điều kiện gần với môi trường đơn vị cơ sở đã góp phần giúp học viên từng bước làm quen với cường độ công tác, tính kỷ luật và yêu cầu chấp hành mệnh lệnh trong quân đội.

Bên cạnh đó, các hoạt động thực hành, thực tập, tham quan, học tập tại đơn vị cơ sở được tổ chức ngày càng nền nếp, góp phần giúp học viên tiếp cận trực tiếp với thực tiễn công tác chỉ huy, quản lý bộ đội. Thông qua các hoạt động này, học viên có điều kiện quan sát, học hỏi kinh nghiệm của cán bộ ở đơn vị, từng bước hình thành nhận thức đầy đủ hơn về môi trường công tác sau khi tốt nghiệp.

Nhìn chung, những kết quả đạt được đã tạo chuyển biến tích cực trong nhận thức và hành động của học viên; đa số học viên có ý thức rèn luyện, chủ động chuẩn bị tâm thế sẵn sàng nhận và hoàn thành nhiệm vụ ở đơn vị cơ sở sau khi ra trường.

Bên cạnh những kết quả đạt được, thực trạng nâng cao năng lực thích ứng với môi trường đơn vị cơ sở cho học viên Trường Đại học Nguyễn Huệ vẫn còn bộc lộ một số hạn chế nhất định. Trước hết, mức độ thích ứng của một bộ phận học viên với yêu cầu thực tiễn đơn vị cơ sở chưa cao; biểu hiện ở tâm lý còn bỡ ngỡ, lúng túng khi tiếp cận môi trường công tác mới, nhất là trong xử lý các mối quan hệ chỉ huy, quản lý, quan hệ với cán bộ, chiến sĩ và giải quyết những tình huống phát sinh trong thực tiễn.

Về nội dung đào tạo, việc cập nhật những vấn đề mới nảy sinh từ thực tiễn đơn vị vào chương trình đào tạo chưa kịp thời; tính liên thông giữa đào tạo trong nhà trường với yêu cầu nhiệm vụ ở đơn vị cơ sở còn có mặt hạn chế.

Trong tổ chức rèn luyện, phương pháp, hình thức rèn luyện năng lực thích ứng cho học viên ở một số khâu chưa thật sự đa dạng, chưa tạo được nhiều tình huống thực tiễn để học viên trải nghiệm, thử thách và tự điều chỉnh. Một bộ phận học viên còn biểu hiện tâm lý trông chờ, ỷ lại vào sự hướng dẫn của cán bộ, thiếu tính chủ động, sáng tạo trong quá trình tự rèn luyện.

Nguyên nhân của những hạn chế trên có cả khách quan và chủ quan. Về khách quan, môi trường đơn

vị cơ sở trong Quân đội hiện nay có nhiều biến đổi, yêu cầu nhiệm vụ ngày càng cao, phức tạp, trong khi thời gian đào tạo trong nhà trường có hạn. Về chủ quan, nhận thức và trách nhiệm của một số chủ thể tham gia đào tạo, rèn luyện năng lực thích ứng cho học viên chưa thật sự đầy đủ; sự phối hợp giữa nhà trường với đơn vị cơ sở trong một số nội dung còn thiếu chặt chẽ; đồng thời, ý thức tự học, tự rèn của một bộ phận học viên chưa tương xứng với yêu cầu đặt ra.

Những hạn chế và nguyên nhân nêu trên đặt ra yêu cầu cần tiếp tục nghiên cứu, đổi mới mạnh mẽ hơn nữa nội dung, hình thức và biện pháp nâng cao năng lực thích ứng với môi trường đơn vị cơ sở cho học viên Trường Đại học Nguyễn Huệ, làm cơ sở thực tiễn quan trọng cho việc đề xuất các giải pháp trong thời gian tới.

Từ cơ sở lý luận và thực trạng nâng cao năng lực thích ứng với môi trường đơn vị cơ sở cho học viên Trường Đại học Nguyễn Huệ cho thấy, việc hình thành và phát triển năng lực thích ứng cho học viên không phải là kết quả của những tác động đơn lẻ, mà là một quá trình giáo dục – đào tạo tổng hợp, có mục tiêu, nội dung, phương pháp và môi trường phù hợp. Do đó, để đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại, cần triển khai đồng bộ nhiều giải pháp, tác động toàn diện vào cả chủ thể, đối tượng và điều kiện bảo đảm của quá trình đào tạo.

2.2.1. Nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các chủ thể giáo dục đối với việc phát triển năng lực thích ứng cho học viên

Giải pháp có ý nghĩa định hướng và giữ vai trò nền tảng là nâng cao nhận thức, trách nhiệm của cấp ủy, chỉ huy các cấp, đội ngũ giảng viên, cán bộ quản lý học viên đối với yêu cầu nâng cao năng lực thích ứng với môi trường đơn vị cơ sở cho học viên. Nhận thức đúng đắn sẽ là tiền đề quan trọng để thống nhất hành động và tổ chức thực hiện hiệu quả trong thực tiễn.

Theo đó, cần tiếp tục quán triệt sâu sắc các nghị quyết, chỉ thị của Quân ủy Trung ương, Bộ Quốc phòng và của Đảng ủy Nhà trường về đổi mới công tác giáo dục, đào tạo gắn với yêu cầu thực tiễn đơn vị cơ sở. Thông qua sinh hoạt Đảng, sinh hoạt chuyên môn, hội nghị rút kinh nghiệm, cần làm rõ vị trí, vai trò của năng lực thích ứng trong cấu trúc năng lực của người sĩ quan tương lai, coi đây là tiêu chí quan trọng đánh giá chất lượng đào tạo.

Đồng thời, phải xác định rõ trách nhiệm của từng chủ thể trong quá trình giáo dục, rèn luyện năng lực thích ứng cho học viên; khắc phục tư tưởng khoán

trắng cho một bộ phận hoặc xem đây là nhiệm vụ thứ yếu. Mỗi giảng viên, cán bộ quản lý học viên cần chủ động tích hợp yêu cầu phát triển năng lực thích ứng vào nội dung giảng dạy, quản lý, rèn luyện hằng ngày.

2.2.2. Đổi mới nội dung đào tạo theo hướng sát thực tiễn đơn vị cơ sở và yêu cầu chức trách sĩ quan

Đổi mới nội dung đào tạo là giải pháp mang tính then chốt nhằm rút ngắn khoảng cách giữa đào tạo trong nhà trường với yêu cầu công tác ở đơn vị cơ sở. Trên cơ sở chương trình khung, cần tiếp tục rà soát, điều chỉnh, bổ sung các nội dung liên quan trực tiếp đến môi trường công tác của sĩ quan ở đơn vị cơ sở, nhất là các nội dung về quản lý bộ đội, xây dựng chính quy, chấp hành kỷ luật, công tác tư tưởng và xử lý các mối quan hệ quân sự, xã hội.

Nội dung đào tạo cần chú trọng làm rõ những đặc điểm, yêu cầu mới của môi trường đơn vị cơ sở trong điều kiện hiện nay, như: cường độ công tác cao, nhiệm vụ đa dạng; tác động của kinh tế thị trường, mạng xã hội; yêu cầu xây dựng đơn vị vững mạnh toàn diện “mẫu mực, tiêu biểu”. Qua đó, giúp học viên có nhận thức đầy đủ, toàn diện và thực tế hơn về môi trường công tác sau khi ra trường.

Bên cạnh đó, cần tăng cường cập nhật những vấn đề nảy sinh từ thực tiễn đơn vị cơ sở vào bài giảng; sử dụng các tình huống thực tiễn, mô hình điển hình, bài học kinh nghiệm từ đơn vị để làm phong phú nội dung đào tạo, góp phần nâng cao khả năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn của học viên.

2.2.3. Đổi mới phương pháp đào tạo, rèn luyện theo hướng tăng cường trải nghiệm và thực hành

Phương pháp đào tạo có vai trò quan trọng trong việc hình thành năng lực thích ứng cho học viên. Vì vậy, cần tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy học và rèn luyện theo hướng phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của học viên, lấy người học làm trung tâm của quá trình đào tạo.

Cần đẩy mạnh áp dụng các phương pháp dạy học tích cực như: thảo luận nhóm, xử lý tình huống, mô phỏng tình huống công tác ở đơn vị cơ sở, diễn tập chỉ huy, quản lý ở cấp phân đội. Thông qua việc đặt học viên vào những hoàn cảnh giả định gần với thực tiễn, giúp họ rèn luyện khả năng thích ứng, xử lý linh hoạt các tình huống phát sinh.

Song song với đó, cần tăng cường thời lượng và chất lượng các hoạt động thực hành, thực tập, huấn luyện dã ngoại; tổ chức cho học viên tiếp xúc trực tiếp với môi trường đơn vị cơ sở dưới sự hướng dẫn của cán bộ có kinh nghiệm. Quá trình này không chỉ giúp học viên củng cố kiến thức, kỹ năng mà còn rèn luyện bản lĩnh, tâm thế và phương pháp công tác phù hợp với thực tiễn đơn vị.

2.2.4. Phát huy vai trò tự học, tự rèn của học viên trong quá trình hình thành năng lực thích ứng

Năng lực thích ứng chỉ được hình thành bền vững khi người học có ý thức tự giác, chủ động trong quá trình tự học, tự rèn. Vì vậy, cần chú trọng giáo dục cho học viên nhận thức đầy đủ về vai trò của bản thân trong việc nâng cao năng lực thích ứng với môi trường đơn vị cơ sở.

Nhà trường cần tạo điều kiện và cơ chế phù hợp để học viên chủ động xây dựng kế hoạch tự học, tự rèn; khuyến khích học viên tự nghiên cứu tài liệu, trao đổi kinh nghiệm, chia sẻ bài học thực tiễn từ các đợt thực tập, thực tế đơn vị. Đồng thời, cần gắn kết quả tự rèn luyện với đánh giá, xếp loại học viên, tạo động lực để học viên phấn đấu thường xuyên, liên tục.

Bên cạnh đó, cần chú trọng bồi dưỡng cho học viên kỹ năng tự điều chỉnh tâm lý, thích nghi với áp lực công tác, môi trường kỷ luật nghiêm, qua đó giúp học viên chủ động vượt qua khó khăn, thách thức khi công tác tại đơn vị cơ sở.

2.2.5. Tăng cường phối hợp giữa Nhà trường và đơn vị cơ sở trong đào tạo và rèn luyện học viên

Sự phối hợp chặt chẽ giữa Trường Đại học Nguyễn Huệ và các đơn vị cơ sở là điều kiện quan trọng để nâng cao hiệu quả phát triển năng lực thích ứng cho học viên. Nhà trường cần chủ động xây dựng mối quan hệ phối hợp thường xuyên, hiệu quả với các đơn vị tiếp nhận học viên thực tập, thực tế.

Thông qua phối hợp, cần thống nhất mục tiêu, nội dung, yêu cầu rèn luyện học viên; tổ chức trao đổi thông tin hai chiều giữa nhà trường và đơn vị cơ sở về kết quả đào tạo, những hạn chế, vướng mắc của học viên khi công tác thực tế. Đây là cơ sở quan

trọng để điều chỉnh nội dung, phương pháp đào tạo trong nhà trường cho phù hợp với yêu cầu thực tiễn.

Việc phát huy tốt vai trò của đơn vị cơ sở trong đào tạo không chỉ góp phần nâng cao năng lực thích ứng cho học viên mà còn giúp nhà trường không ngừng hoàn thiện chất lượng đào tạo, đáp ứng ngày càng tốt hơn yêu cầu xây dựng Quân đội trong tình hình mới.

III. KẾT LUẬN

Nâng cao năng lực thích ứng với môi trường đơn vị cơ sở cho học viên Trường Đại học Nguyễn Huệ là yêu cầu khách quan, có ý nghĩa quan trọng trong nâng cao chất lượng đào tạo sĩ quan, đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam trong tình hình mới. Năng lực thích ứng là yếu tố trực tiếp quyết định khả năng vận dụng kiến thức, kỹ năng đã được trang bị trong nhà trường vào thực tiễn công tác tại đơn vị cơ sở.

Qua phân tích cơ sở lý luận và thực trạng, bài viết cho thấy bên cạnh những kết quả đạt được, việc nâng cao năng lực thích ứng cho học viên vẫn còn một số hạn chế, đòi hỏi phải có các giải pháp đồng bộ, phù hợp. Các giải pháp được đề xuất tập trung vào đổi mới nội dung, phương pháp đào tạo; phát huy vai trò tự học, tự rèn của học viên; đồng thời tăng cường phối hợp giữa nhà trường và đơn vị cơ sở.

Việc triển khai hiệu quả các giải pháp trên sẽ góp phần giúp học viên Trường Đại học Nguyễn Huệ hình thành bản lĩnh chính trị vững vàng, phương pháp công tác khoa học và khả năng thích ứng linh hoạt với môi trường đơn vị cơ sở, qua đó nâng cao chất lượng đào tạo sĩ quan, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Bộ Quốc phòng (2019), *Giáo dục - đào tạo trong Quân đội nhân dân Việt Nam đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong tình hình mới*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.

Bộ Quốc phòng (2021), *Điều lệ công tác nhà trường trong Quân đội nhân dân Việt Nam*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.

Quân ủy Trung ương (2023), *Nghị quyết về xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam tinh, gọn, mạnh, tiến lên hiện đại*, Hà Nội.

Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập, tập 5*, Nxb Chính trị quốc gia – Sự thật, Hà Nội.